

bron: Open brief aan gespreksleider Johan Remkes (Evert Mouw, 30 juli 2022)

Ecoferm

Innovatie laat zich moeilijk afdwingen door ambtelijke organisaties met weinig technische expertise. De wensen betreffen doorgaans van die dingen waar je nooit tegen kunt zijn. Schoon water, prima. Rustig aan stikstofuitstoot afbouwen waar mogelijk, prima. Maar we rollen van crisis naar crisis met bijkomende propaganda, verborgen belangen, juridisering etc. Dat is misbruik maken van de publieke zaak. Het motto lijkt geworden: een dag zonder transitie is een dag niet geleefd. Overal moet het mes in, van het eigen lichaam tot aan de meest milieu-efficiënte en beste boerenstand die de wereld kent. De eigen tradities moeten stuk, de soevereiniteit opgegeven, alles voor een nieuwe gemaakte wereldorde en een nieuwe gemaakte mens en een nieuwe gemaakte natuur.

“Evert”, zult u zeggen, “je bent te negatief. Er zijn heus wel kansen!” Hierop wil ik u graag met de twee onderstaande tekstfragmenten confronteren:

De ECOFERM kringloopboerderij is in staat om interne kringlopen van nutriënten, ammoniak, methaan, CO₂, warmte en water geheel of gedeeltelijk te sluiten. Zo wordt de uitstoot van het broeikasgas methaan voor 80% gereduceerd. Ammoniakvorming wordt door aangepast mestmanagement met 50% verminderd, en de ammoniak wordt daarna nog voor 70% uit de lucht verwijderd, waarmee de totale reductie van de ammoniakuitstoot op 85% uitkomt.¹

Dat ziet er veelbelovend uit. Fantastisch! Puur technisch kan dit dus wel. Wie zit er achter deze ECOFERM kringloopboerderij? Zie hier:

Intussen komt Evert Kroes op ons toegelopen, stralend, met zijn vrouw. Een bijzondere dag, na jaren van voorbereiding, waarin het systeem geleidelijk werd ontwikkeld, de gemeenten en provincie werden gewonnen voor het plan, de vergunningen en financiering geregeld en tenslotte de bouw gerealiseerd. “Zonder de inzet van mijn zonen die in het bedrijf meewerken en de rest van de familie was dit niet gelukt” zegt hij. Zijn diepste motivatie om met dit concept aan de slag te gaan is zijn geloof. “We moeten goed omgaan met de schepping” aldus Kroes. En het is deze zorg voor zijn vak, zijn gezin en zijn omgeving die zo kenmerkend is voor deze ondernemer.²

Deze man ken ik. Hij pacht van mij enkele bunders landbouwgrond. Hij leidde me rond door zijn bedrijf, trots. Maar de Provincie kwam langs, met een uitkoopaanbod. Want “stikstof”. Hij voelde zich onder druk gezet. Dan nu maar zwichten; dan zijn zonen maar niet in opvolging. ECOFERM bestaat niet meer. Ik sprak hem, zag zijn gezichtsuitdrukking. Soms zijn niet veel woorden nodig.

U begrijpt dat mijn geduld met mooie praatjes inmiddels ver onder het vriespunt zit. Zelfs al zou technische innovatie inderdaad het wondermiddel blijken; *dan nog* worden zulke wonderen genadeloos gesloopt door onze beschaafde bestuurders. De vraag is of het wel echt gaat om natuur, landschap of om stikstofuitstoot. Gaat het om de grond? Gaat het om scoren in de Kamer met symboolpolitiek? Merk op dat ik “beschaafde” niet tussen aanhalingstekens zette; ik meen mijn kwalificatie oprecht, maar dan wel in de betekenis zoals Tacitus die in de Agricola geeft. Als u dat opzoekt, zult u daar een klassiek Romeins inzicht aantreffen waarmee veel van onze malaise verklaard kan worden.

¹De ECOFERM Kringloopboerderij in de praktijk. J. de Wilt et al. (Innovatie Agro & Natuur), maart 2016, via [Accres](#).

²Circles of life in Uddel. Auteur onbekend, via Innovatie Agro & Natuur, 2018. Verkregen via [E-depot 443301](#).